

EN SPELEMAN

Richard Gavette

En speleman

Richard Gavette

En speleman

Copyright © 2023 Richard Gavette
Ansvarig utgivare: Richard Gavette
Framställd av Vulkan.se, tryckt i Riga

ISBN 978-91-89782-33-4

För varje tryckt exemplar av den här boken
planteras ett träd genom:

www.viskogen.se

Utforska Richards övriga böcker såväl som hans
musik och poesi på:

www.richardgavette.se

Förord

Denna bok tar oss tillbaka i tiden till 1922 och den lilla byn Torpa som ligger i Varberg. Bokens huvudperson är en bonde som dessutom var en speleman. Genom hans visor lär vi känna honom samt flera andra av människorna som levde i bygden. Det är en vacker samling sånger som skildrar livets många sidor i ett Sverige som en gång var.

Jag önskar dig trevlig läsning!

Med värme,
Richard Gavette

En speleman

En speleman spelar till dagen då han dör
för annars vem vore han?

Han drömmer, spelar, sjunger och berör
och dansar gör kvinna och man.

Stunden är nu och månen denna kväll är full
och logen är dukad för fest;
han spelar och sjunger för de dansandes skull
och det är vad han gör bäst.

Brännvinet flödar och dricks helt fritt från skuld.
Utanför härjar vinden hård.
Fullmånen lyser som om den vore av guld
högt ovanför Andersa gård.

Faten är tomma till magars välbehag
och stämningen är på topp;
det finns inga tankar om en morgondag
och bördan med en människas kropp.

En speleman spelar till dagen då han dör
för annars vem vore han?
Han drömmer, spelar, sjunger och berör
för det är det enda han kan.

Skördevalsens

Vi är mitt i skördetider.
Sommaren är nu här.
Säg mig den som av värmen lider
och håller vintern mer kär.

Känn hur solens strålar smeker
och ger liv åt denna jord.
Barnen busar och leker
och snart finns det mat på våra bord.

Det är alltid lika härligt
när naturen sprudlar av liv,
och drängarna skrattar ärligt
utan att jäkta med sina kliv.

Jo, tacka solen för skördetider
och överflöd i stället för sparsamhet –
för vinter kommer vad det lider.
Det vet jag att du vet.

Bjud upp till dans

Bjud upp till dans
och omfamna den chans
som livet och dess nåd dig ger.
Skratta var dag
i både sorg och välbehag
och du skall se att livet ler.

Vet om att livet är kort
och det leder oss bort
från ungdomens gyllene år.
Så njut av din stund
och lev varenda sekund
tills du ligger där på en bår.

Kom ihåg att sagan är du
och den är alltid här och nu;
lita till dessa ord.
Så gör drömmen sann
och gör vad du kan
med din tid härovan jord.

Så bjud upp till dans
och ta vara på din chans,
ty livet är en helig gåva.
Lev väl varje dag
tills du är gammal och svag
och i döden skall du få sova.

Bryggar-Eriks visa

Mitt namn är vida känt i vår bygd
och många är de som uppskattar min brygd.
Det är ett hantverk som har gått i arv från min far
och mot dess kraft har ingen något försvar.

Vissa menar att det jag skapar leder till tragedi,
medan andra menar att det jag skapar är magi.
Jag ger värme till den som har det kallt om natten
och jag ger glädje till den som har glömt bort skratten.

Jag brygger en lycka som vem som helst kan få
och det är en lycka som ekar dagen därpå.
Så när flaskan är din vän och din verklighet är ljus,
minns då att det är mig du har att tacka för ditt rus.

Sång till mor och far

Älskade mor och far
som i himmelen bor –
jag minns er som dem ni var
och min kärlek till er är så stor.

Ni lärde mig att tidigt stå på egna ben
och det jag kan om jordbruk har jag lärt mig från er –
jag minns er omtanke som innerlig och ren
och mina minnen av er gör att jag ler.

Ni lät mig alltid få vara jag
och med musiken hade jag ert stöd –
ni stod ut med att jag spelade och sjöng var dag
och trots vår fattigdom upplevde jag ingen nöd.

Jag vill att ni skall veta att mitt hjärta är glatt,
fastän jag inte har funnit mig någon fru,
och jag sover rofyllt i stort sett varje natt
och är tillfreds med den stund som är här och nu.

Det gör mig ont att ni inte fick leva längre liv,
men en del av er lever vidare genom mig –
jag försöker att hedra er i varje kliv
och kärleken som ni gav glömmet jag ej.

Aftonballad

Kvällen är nu kommen så jag tänder ett ljus
och drömmer mig bort till vindens sus
medan stjärnorna sagolikt glimmar.

Dagen var lång och min kropp känns trött,
men livet är vackert och smakar sött
och tystnaden sjunger och rimmar.

Jag greppar min penna och jag skriver och skriver
tacksamt förförd av skapandets iver
och orden ges liv av min tunga.

Timmarna passerar och ljuset brinner ut,
men orden flödar och tycks vara utan slut,
så jag fortsätter att sjunga.

Mossen

Djupt in i skogen finns det en mosse
där man livets mystik kan förnimma.
Dit brukade jag gå som liten gosse
ofta i sällskap med morgonens dimma.

Den som lyssnar kan höra mossen tala
med en stämma tidlös och klar.
Dess visdom kan väcka vem som helst ur sin dvala
och den som ställer frågor får svar.

Jag minns att jag frågade varför många av oss lider
och mossen svarade med stadig röst:
”Många människor lider som följd av sina inre strider
men de som väljer kärlek skall finna tröst.”

Jag frågade även vad som är meningen med livet
och mossen svarade med varm och vänlig röst:
”Meningen med livet är att välja frihet i klivet
och de som gör det kommer att le på ålderns höst.”

Bröllopslycka

Många är vi som i dag har samlats i Torpa kyrka
för att bevittna vigseln av de älskande tu.
Höstens vindar blåser kalla och med full styrka,
men kärlekens värme är alltid här och nu.

Ceremonin inleds med att prästen tar ton
och vi andra reser oss upp i andakt.
Det är något särskilt med den gemensamma tron
i en kyrka med sin mystik och prakt.

Vigseln var vacker och de kysste varann,
vilket betyder att det är upplagt för fest.
Jo, varje bröllop på bygden är en dröm som blir sann,
ty då får jag göra det som jag gör bäst.

Så jag spelar och sjunger för de älskande tu
och för alla som andas och känner.
Som om de vore en dansar nu man och hustru
och lyckans tårar syns hos familj och vänner.

När festens sista dans är slut, så börjar en ny
som skall få hela deras världar att gunga.
Må de älska fritt så att timmarna fly
och om de lyssnar hör de änglakören sjunga.

De brödlösas dom

Somliga av oss lider mer än andra,
men måste det verkligen vara så?
Vem skall vi för vårt elände klandra
och vem bestämmer när döden knackar på?

Det sägs att livet ger och att livet tar,
men till somliga slutar det helt att ge –
och när ödet slutar le med misär som svar
då är det oftast för sent att börja be.

Jo, många är de som av lyckan glöms bort
och vars mage ständigt ekar tom.
Deras lidande är av en verklig sort,
ty hård är de brödlösas dom.

Ballad till hon som vet vem

Jag minns den dagen då jag för första gången såg dig
och kärlekens låga tändes –
känslorna flödade och brändes
och jag kunde inte säga nej.

Jag kommer aldrig att glömma vår första dans
och efteråt när jag höll dig i min famn –
jag förstod då att du var min räddande hamn
och det var början på vår romans.

Jag kommer aldrig att glömma första gången
som våra läppar mötte varann,
och drömmen min blev sann
och vi dansade till änglasången.

Jag förstod då att du var mitt hjärtas frände
och med dig ville jag bli gammal och grå –
för du var den som jag hade väntat på
och jag skulle följa dig till världens ände.

Men vår dans blev alldeles för kort,
för svalnade gjorde din glöd,
och vår romans mötte sin död
när livets stigar ledde dig bort.

På ett fat gav jag dig mitt hjärta,
men du sade att du föredrog ett annat –
och som jag önskade att du hade stannat,
men ensam blev jag med sorg och smärta.

Men jag kommer aldrig att glömma ditt ljus
och den korta lycka som du gav mig –
mitt hjärta lär alltid ha plats för dig
och jag glömmet aldrig vårt kärleksrus.

Midsommarsång

Ängarna är fria och gröna
och damerna är extra sköna
när vi samlas denna dag för dans och sång
kring en stor och ståtlig midsommarstång.

Bygden firar på Skrubbelyckan enligt tradition
och glädje och lek är vår enda ambition
medan fåglarna sina sånger sjunga
för de gamla såväl som de unga.

Det är dagar som dessa som ger guldkant till livet
och den som är vis tar inget för givet,
ty midsommar är endast en gång per år,
så låt oss njuta av lyckan som i dag är vår.

Livets vals

Stjärnorna tindrar denna sommarnatt
likt ögon när barnen är små –
livet är och förblir en vacker skatt
som vi alla är ämnade att få.

Vi kan aldrig med säkerhet veta
vart våra livsstigar oss leder,
men den som andas kan sina svar leta
och välja att leva sitt liv med heder.

Jag vill tro att friheten är för oss alla
och att lyckan alltid vill oss väl –
så misströsta ej när livets vindar är kalla
och välj att vara under kärlekens befäl.

Vargen

Mitt namn är Ingvar men jag kallas för Vargen
och det finns nog de som tror att jag är en arg en.
Detta eftersom man inte ser mig i kyrkan eller på fest,
ty det är i ensamhet som jag trivs allra bäst.

Jag bor i min stuga i närhet till min vän naturen
och jag ser inte mig som förmer än de andra djuren.
En del av mig önskar faktiskt att jag hade fötts som ett annat djur,
för vi människor är ofta fångslade i våra tankars bur.

Det är i skogen som jag känner gemenskap och frid;
skogen är en lojal kamrat som finns där alltid.
Träden talar frispråkigt och jag lyssnar och lär;
naturen påminner mig om vem jag egentligen är.

Jag har ingenting emot människorna som bor här på orten,
men ändå är det sällan som jag öppnar när någon knackar på porten.
Många tror säkert att min vardag är ensam och karg,
men jag är och förblir en lycklig ensamvarg.

Sång till Döden

Blotta tanken på dig ger de flesta av oss kalla kårar
och du är fader till otaliga sorger och tårar.

En dag skall vi alla somna in i din famn.

Jag vet inte vem du är, men Döden är ditt namn.

Du gör vad du kan för att oss människor skrämma
och häromnatten hörde jag din väsende stämma.

Du bjöd upp mig till dans, men jag tackade nej,
ty jag är allt annat än redo att möta dig.

Du sade att en dag skulle jag bli din
och att när det sker så är önskan inte min.

Jo, en dag skall vi förenas i mitt livs sista dans,
men till den dagen skall jag hedra min och livets romans.

Du är precis den du skall vara och jag accepterar dig,
men du kommer aldrig att vara en vän till mig.

Må du vara hederlig och ta de gamla och grå,
men håll dig borta från de unga och de små.

I sommartid

Vi har varma dagar och svala nätter
och kor som betar på grönskande slätter –
en sommardröm som har blivit verklighet
till de andra årstidernas förtret.

I maklig takt går jag på vägen till Balg
i sällskap med doften av liljekonvalj,
och fåglarnas sånger färdas med vinden
och blir till en smekning mot kinden.

Solen skiner mäktigt på himmelen blå
och det är dessa tider vi har väntat på –
träd som kan giva frukt och blommor som kan blomma
och få är de stackare vars fat nu är tomma.

I kväll samlas bygden till fest på logen
och jag står på scenen min vana trogen –
jag spricker upp i leende och känner den frid
som alltid växer och frodas i sommartid.

Barnens visdom

Ni barn, ni barn som av lyckan vägleds
och som vet vad sann frihet är;
ni växer och frodas och är tillfreds
och ni skall veta att livet håller er kär.

Vi vuxna har inget att lära er,
men ni har allt att lära oss;
hur ni innerligt skrattar och ler
och unnar er att släppa loss.

Ert oskuldsfulla ljus är livets ljus
och det är ni som lyser upp denna jord;
er visdom förmedlas genom lek och bus
och är för evigt bortom mänskliga ord.

Rune

På håll ser jag Rune komma på vägen
med stadiga steg och utan käpp –
han är gammal men nog så enträgen
och jag tror aldrig jag sett honom hänga läpp.

Han är den ende i byn som är över 80 år
och det har länge sagts att han snart skall trilla av sin pinne,
men Rune vill annat och lever och består
och han är pigg och har ett relativt gott minne.

Han må höra dåligt och ser inte längre så bra
och har en rygg som ständigt värker,
men trots det är han alltid go och gla
och jag tror att hans lynne honom stärker.

Jag minns att redan när jag var liten
hade Rune börjat få gråa hår,
och trots hårt arbete är han inte så sliten
och han behöver inte köras på en hylebår.

Jo, i många år har bygden siat
att i år sjunger Rune på sin sista refräng,
men det är inget som han har infriat
och han kan nog vara rikets äldste dräng.

Vinterns kyla

Vinterns vindar blåser arga och kalla
och kylan tycks hemsöka oss alla.
Den som går ut får kämpa sig genom snö
och isen ligger tjock i bäck och sjö.

Magen kurrar och det är vad det är,
men det är svårt att hålla vintern kär.
Minnena från sommaren lever än
och håller mig sällskap likt en pålitlig vän.

Ty bortom vintern väntar liv och värme på nytt
och vi är fria från mörkret och kylan som flytt.
Det är alltid lika vackert när våren vaknar
och ensam är den som då vintern saknar.

Motvilligt ser jag mitt matförråd sina
vilket säkert får hungern att flina.
Det enda som finns kvar är honung och potäter,
så det är också det som jag just nu äter.

För många är verkligheten om vintern hård
och det gäller även för mig här på Toers gård.
Jag intalar mig själv att det har gått bra förr
och snart kommer våren att knacka på vår dörr.

Våren är här

Äntligen är våren här
och oxarna sliter med plogen
och djuren leker i skogen
för borta är vinterns misär.

Solen kysser blommornas knoppar
och korna släpps ut på grönbete
och långa dagar med arbete
väcker liv i slumrande kroppar.

Nog med mössa och långkalsonger
för vi går mot varmare tider
då färre av oss levande lider
och där vinden sjunger vackra sånger.

Visa från kyrkogården

Fallna mödrar och fäder.
Fallna döttrar och söner.
Oavsett vilket väder
finns ni i mina böner.

Somliga av er levde långa liv
och somliga av er dog i förtid.
Oavsett vilja fick ni er giv.
Må ni ha somnat med hjärtan i frid.

Fallna kvinnor och män.
Fallna främlingar och fränder.
Må ni sjunga och dansa i evigheten
fria från livets gamla ränder.

Somliga av oss lever långa liv
och somliga av oss dör i förtid.
Jo, oavsett vilja får vi vår giv.
Må vi alla somna med hjärtan i frid.

Tjuvakärringen

Om hon finns på riktigt är det ingen som vet,
men på bygden sprider hon likväl oro,
för saker stjäls och försvinner i hemlighet
och myten om henne fortsätter att gro.

Vem hon än är så är hon bra på det hon gör,
för stölderna har pågått i årtal –
mat och redskap försvinner utan att någon hör,
så likt en ål är hon säkert hal.

Det finns rykten som säger att hon är en häxa
och att hon inte syns då hon använder magi,
och då antalet stölder fortsätter att växa
kanske det ligger någon sanning däri.

Hon har ännu inte varit på min gård,
men flera andra gårdar i Torpa har drabbats,
och hon måste inneha något slags rekord
med tanke på hur många lås och förrådsdörrar som sabbats.

En vän till mig har preparerat sitt gevär
ifall Tjuvakärringen skulle komma till hans gård,
så om hon ertappas där lär hon få besvär
och hennes dom blir sannerligen hård.

Musiken och jag

Jag förstod i tidig ålder att jag ville bli en speleman
och jag är glad att jag förverkligar min dröm –
min vardag som bonde är inte heller så dum,
men det är när jag spelar och sjunger som drömmen min blir sann.

Oavsett livets vindar giver mig musiken tröst och frid
och utan den vore jag nog hellre död –
i både moll och dur känner jag dess stöd
och när jag omfamnar musiken sjunger mitt hjärta alltid.

Musiken är en vacker gåva
och den upplevs alltid här och nu –
precis lika verklig som jag och du
och den tycks aldrig behöva sova.

Så länge jag lever kommer jag att vara en speleman
i varje fall om jag själv får bestämma,
och så länge det finns kraft i min stämma
kommer jag att spela och sjunga och göra drömmen sann.

Pigans klagovisa

Det är arbete från morgon till kväll
och jag gör vad jag kan för att vara snäll,
men ibland vill mörka ord komma ur min mun.
För vem kan inte tröttna på allt slit
med att hålla rent och att mocka skit
och att jämnt hämta vatten från vår brunn.

Jag blev piga när jag var 15 år ung
och jag valde en tillvaro nog så tung
där ens arbetsysslor aldrig blir helt färdiga.
Men jag är fri och inte en slav
och om jag vill kan jag ge mig av
och det är tankar som ibland är ihärdiga.

Men vad jag annars skulle ta mig an
för att ha råd med husrum, mat och vann
förblir mer än vad jag vet.
Så jag antar att jag härdar ut
till den dag då min kraft är slut
och min klagan förblir min hemlighet.

Tid

Du tid, du tid som alltför snabbt passerar,
jag kommer aldrig att få nog av dig,
men säg mig varför du mina krafter eroderar
och varför du tycks springa ifrån mig.

Du tid, du tid som är det enda jag har,
må du alltid vara på min sida;
låt mig få leva till mina äldre dar
utan att vara sjuk eller lida.

Du tid, du tid som jag inte kan fånga,
jag vill så gärna kalla dig min vän,
men åren går och försvinner likt ånga
och de kommer aldrig någonsin igen.

Vaken natt

I förrgår var det fest i grannbygden
och det betyder att jag stod på scen.
Det snålades inte med brygden
och timmen blev ovanligt sen.

När jag kom hem var min kropp väldigt trött,
men i mitt huvud kände jag mig pigg och glad.
Så jag valde att inte sova sött,
utan satte mig i stället för att skriva en ballad.

Jag började skriva och kände kreativitetens rus
vars sötma jag aldrig kommer att tröttna på.
Ute var natten svart och jag hörde vindens sus
och stunden var vacker och där och då.

En ballad blev till två som sedan blev till tre
och jag lät timmarna få lov att passera.
Musiken är generös och den älskar att ge
och vill alltid skapa och aldrig rasera.

Jag fortsatte skriva ända tills natten blev dag
och vaknade gjorde fågelsången.
Dagen var ny och det var även jag
när jag med vördnad bevittnade soluppgången.

Torpaland

Torpaland, åh, Torpaland –
vet om att du sätter mitt hjärta i brand.
Du är platsen där jag vill leva och dö
och här vill jag bo i både sommarhetta och snö.

Dina gröna ängar och hagar
och din skönhet som lyser upp alla dagar.
Här lever vi i vänskap och harmoni
vägledda av frihetens symfoni.

Torpa är en vacker och fridfull plats på denna jord
och när jag dig besjunger har jag svårt att finna ord.
Jag är innerligt tacksam över att få leva mitt liv här
och allt jag vet är att du och jag aldrig glider isär.

Stort tack för att du har läst denna bok!

Om du har uppskattat boken och känner att du vill hedra den på något vis, får du gärna göra en donation och plantera träd genom:

www.viskogen.se

Tillsammans hjälper vi naturen och människor i nöd.

Utforska Richards övriga böcker på:

www.richardgavette.se

För att lyssna på hans musik, besök:

www.youtube.com/@richardgavette

Upptäck hans poesi på:

www.soundcloud.com/richardgavette

Denna bok tar oss tillbaka i tiden till 1922 och den lilla byn Torpa som ligger i Varberg. Bokens huvudperson är en bonde som dessutom var en speleman.

Genom hans visor lär vi känna honom samt flera andra av människorna som levde i bygden. Det är en vacker samling sånger som skildrar livets många sidor i ett Sverige som en gång var.